Projectverslag – An Act of Becoming

Expositieproject uit twee delen, met randprogrammering. 2020/2021.

(1) Mitchel Breed ontvangt een bezoekster bij het eerste deel van An Act of Becoming, tijdens de 'Finissage met Pendelbus' op 11 Juli. Met Evalien Koenen als chauffeur. Foto door Neeltje Kleijn.

(2) Berthe Schoonman ontvangt bezoekers bij het tweede deel van An Act of Becoming, bij Galerie SANAA tijdens de ‘Finissage met Pendelbus’ op 11 Juli. Met fotobehang door Mitchel Breed en Joyce Vlaming. Foto door Neeltje Kleijn.

Inhoudsopgave

Introductie

Het is nu Oktober 2021, na ruim anderhalf jaar werken aan *An Act of Becoming* kijk ik met trots terug op een geslaagd, gelaagd en vruchtbaar expositieproject. Begin 2020 begon ik met het schrijven van een projectplan voor de fondsenwerving, waarna er 6 fondsen een financiële bijdrage toekenden[1] en is nu het moment voor de afronding aangebroken. Hiermee kijken we terug op een langlopend GPS-Project, het opnieuw leven inblazen van Stichting Das Spectrum en het leggen van een vruchtbare basis voor toekomstige projecten.

Dit expositieproject begon vanuit het thema 'lokale inbedding', met als subthema's 'inbedding' en 'ontplaatsing', vanuit de onderzoeksvraag:

> *'Kan je, als kunstenaar, je artistieke praktijk lokaal inbedden? En kan dat met beeldend werk dat gaat over ontplaatsing?'*

Een antwoord hierop geven is echter verre van eenduidig. In fysieke zin was het project in het lokale ingebed, het eerste deel van de expositie bevond zich letterlijk in de flat waarin ik woon en het tweede deel in Galerie SANAA in de binnenstad. Daarbij was het project ook zeker in contextuele en conceptuele zin in zowel mijn flat als galerie SANAA ingebed. Maar tegelijkertijd was er ook sprake van een sterk gevoel van ontplaatsing. In het proces van het benaderen van de directe buren in de flat werd juist de kloof tussen mij als kunstenaar en mijn buren als de meest directe gemeenschap, sterk voelbaar.

Er was namelijk een groot verschil tussen de dialogen met buren uit de flat en meer ingewijde bezoekers uit de kunstwereld. Waar gesprekken met de eerste doelgroep vaak aan de oppervlakte bleven hangen, gingen de gesprekken met andere kunstenaars en curatoren als vanzelf de diepte in.
In de meest inspirerende gesprekken konden bezoekers zonder uitleg de tentoonstelling lezen. Naar mijn idee heeft dat te maken met het kunnen 'lezen' van de verschillende tekens die in zo'n expositie aanwezig zijn.

Daarin zit ook gelijk een groot verschil tussen de inbedding die kunst in historische religieuze en rituele, etnografische beelden had en de manier waarop hedendaagse kunst ontplaatst lijkt te zijn. Vroeger konden altaarstukken en sculpturen letterlijk door een gemeenschap worden gelezen, terwijl er vandaag de dag museumbordjes en wandteksten nodig zijn om deze zelfde context te geven. Met de vervreemding van de wandbordjes, het grijs van de gipsplaten en fotobehang was het dan ook het thema 'ontplaatsing' die het meest naar de oppervlakte kwam.[2]

---

1 Met veel dank aan de financiële bijdrages van Stichting de Zaaier, het K.F.-Hein Fonds, het Elise Mathilde Fonds, de Gemeente Utrecht, Fonds Kwadraat en het Mondriaan Fonds. Met eveneens met dank aan Stichting Das Spectrum, via welke een groot deel van de fondsenwerving is verlopen, en aan Galerie SANAA voor het ruimte geven aan het project in deze onzekere tijden.

2 *An Act of Becoming* kan vanuit dit perspectief worden gelezen als een soort zelfportret van onze Noord-Europese cultuur. Dit kwam helder terug in de tekst *This is Water,* van David Foster Wallace, in een van de transferwerken, waarin twee jonge vissen een oude vis passeren die vraagt *'Hi boys, how is the water?'*, waarna de twee jonge vissen elkaar aankijken en vragen *'What the hell is water?'*.

Natuurlijk zorgde ook corona voor een zeker gevoel van ontplaatsing. Door de maatregelen was het lastig om buren te bereiken, en het thuiswerken werd in dit project met een hybride van wonen, maken en presenteren tot het maximale doorgevoerd. Hierbij liep ook de planning meerdere malen uit, waarbij Corona ook mijn mentale gezondheid een rol speelde. In het moment leverde het verschuiven van deadlines veel stress op, maar uiteindelijk bleek het project deze tijd en ademruimte nodig te hebben om tot dit gelaagde resultaat te komen.

Dit was voor mij persoonlijk het grootste expositieproject tot nu toe. Zowel qua schaal als fondsenwerving heb ik ontzettend veel geleerd. Hoe belangrijk genoeg ademruimte voor een project van deze schaal is, hoe belangrijk een sterk basisplan is, dat promotie en PR bij een volgend project wellicht beter kan worden uitbesteed en hoe vruchtbaar samenwerkingen kunnen zijn.[3] Uiteindelijk ben ik bijzonder trots op het uiteindelijke, gelaagde, collageachtige geheel. Deze ervaring zal dan ook zeker een vruchtbare basis voor toekomstige projecten vormen![4]

Mitchel Breed, 2021

(3) Bezoeker tijdens de 'Finissage met Pendelbus' bij het eerste deel van 'An Act of Becoming', bij GPS op de Bangkokdreef. Met 'This is Water' over inbedding en 'Superstar' over prestatiedruk. Foto: Neeltje Kleijn.

3 Met name de samenwerking met Joyce Vlaming rondom het fotobehang was bijzonder vruchtbaar.
4 Tijdens dit expositieproject kwam ik tot het inzicht dat de thema's van de verschillende GPS-projecten samen een cyclisch geheel vormen, waarbij de thema's 'waanzin', 'prestatiedruk' en 'inbedding/ontplaatsing' elkaar zouden kunnen wisselen. Zo zou een volgend *Ship of Fools* project weer verder kunnen bouwen op de fundering van de eerdere projecten, waarmee hopelijk steeds meer verdieping zal ontstaan.

1. Doelstelling

Het projectplan van *An Act of Becoming* van GPS | Glitch Project Space, aan de basis van dit expositieproject, begon met drie doelstellingen:

1. Ontwikkelen en realiseren van GPS tot projectruimte in de context van Overvecht.
2. Ontwikkelen en realiseren van het expositieproject An Act of Becoming, gecureerd door Mitchel Breed, in samenwerking met Galerie SANAA, met bijdrages van verschillende kunstenaars, makers en organisaties. Met een educatief programma, sprekersavond en finissage met pendelbus.
3. ~~GPS-Expositie met Utrechtse Kunstenaar~~.[5]

De eerste twee doelstellingen zijn, zoals in de visuele documentatie in dit verslag, duidelijk gerealiseerd. In de hierop volgende pagina's zal worden ingegaan op het samenkomen van de verschillende elementen en gastbijdrages.

(4) Het eerste deel van 'Act of Becoming', bij GPS op de Bangkokdreef. Voor dit deel installeerde Mitchel Breed een reeks eigen werken in de semi-openbare portiek voor zijn woning, en gipsplaten, verlichting, expositiebordjes en werk van zichzelf en gastkunstenaars in zijn woonkamer. Foto: Joyce Vlaming.

5 Oorspronkelijk was de derde doelstelling om een vervolg-tentoonstelling met een Utrechtse kunstenaar bij GPS op de Bangkokdreef te organiseren. Deze is echter in een vroeg stadium, gezien de toen beperkte middelen, uit zowel de begroting als planning geschrapt. Het plan werd hiermee gelijk meer tot de kern teruggebracht.

2. Realisatie

Het collageachtige geheel aan verschillende elementen, met een expositie op twee locaties, gastbijdrages van verwante kunstenaars en een randprogrammering bestaande uit een expositietekst, ‘educatief programma’, ‘Stormhoekavond’ en ‘Finissage met Pendelbus’, is in alle volledigheid gerealiseerd. Hierbij zijn er aantal wijzigingen in de begroting opgetreden en waren in relatie tot Corona de bezoekersaantallen iets minder dan verwacht. Ook moest er meerdere malen een nieuwe planning worden gemaakt. Dit laatste zorgde precies voor de ademruimte die het project nodig had.

Deze vertraging zorgde ervoor dat het project in meerdere losse, overlappende onderdelen werd opgeknipt. Het eerste deel bij GPS in Overvecht zorgde voor een eerste fundering, waarvanuit Babah Tarawally de expositietekst schreef en in dialoog met Joyce Vlaming ontstond het idee voor het fotobehang. In samenwerking het haar werd zowel het fotobehang als het fotowerk *An Act of Becoming* bijzonder professioneel uitgevoerd. Parallel hieraan begon Jolijn de Wolf met haar *Kleingoderij* project en werd de opstelling voor het tweede deel uitgedacht.

Uiteindelijk kwam het geheel samen in het tweede deel bij Galerie SANAA, waarvanuit o.a. de Stormhoekavond ontstond. Hierbij vormde de ‘Finissage met Pendelbus’ een bijzondere afsluiting.

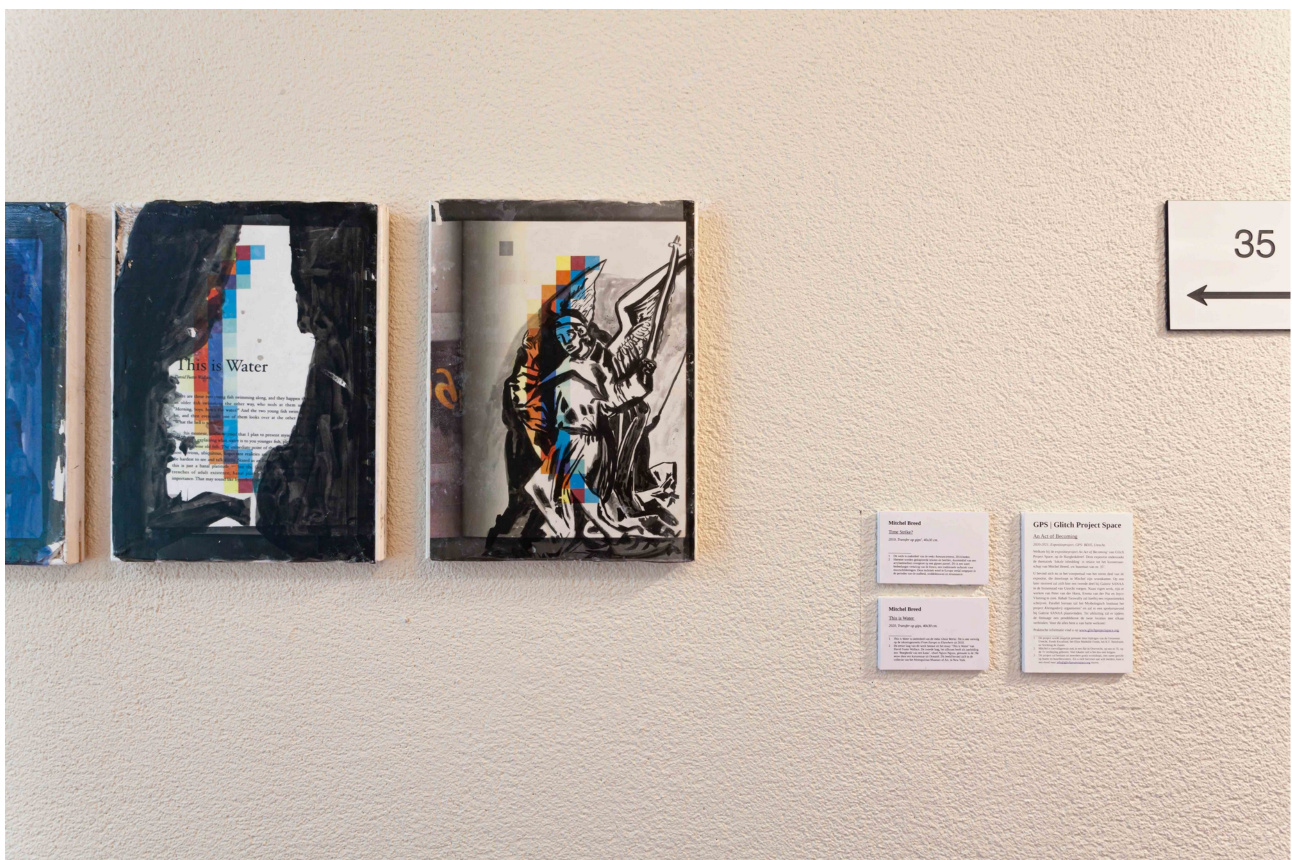
(5) Bezoeker tijdens de ‘Finissage met Pendelbus’ bij het eerste deel van ‘An Act of Becoming’, bij GPS op de Bangkokdreef. Met het werk ‘Ultramarine’ van Joyce Vlaming. Foto: Neeltje Kleijn.

2.1. Eerste Deel Tentoonstelling: GPS in Overvecht.

Het eerste deel van de tentoonstelling van *An Act Becoming* was van Oktober 2020 t/m September 2021 bij GPS | Glitch Project Space in Overvecht op afspraak te bezoeken. Voor dit deel van de tentoonstelling transformeerde Mitchel Breed zijn flatwoning en de semi-openbare hal bij zijn voordeur, tot een tijdelijke projectruimte. Hier ontving hij in de aanloop van het tweede deel enkele buren, wijkgenoten, samenwerkingspartners en collega's uit de culturele sector.

De tentoonstelling bestond uit een combinatie van nieuwe en bestaande werken van Mitchel, met gastbijdrages van Peter van der Horst, Emma van der Put en Joyce Vlaming. Peter toonde de schilderijen *GREY* en *GRAY*, Emma haar korte film *Chinese Pavilion* en Joyce haar fotowerk *Ultramarine*. Mitchel toonde enkele werken uit eerdere series en projecten, waarbij zijn reeks *Announcements*[6] een centrale rol innam. En hij toonde zijn reeks *Ghost Works*, nieuwe transferwerken waarin hij silhouetten naar aanleiding van zijn tekeningenreeks *From Europe to Elsewhere*[7], combineerde met verzamelde tekstfragmenten[8].

Tussen al deze bijdrages ontstonden bij het installeren van de tentoonstelling allerlei onbedachte formele en inhoudelijke relaties, die als vanzelf leken te ontstaan.

(6) De entree van eerste deel van 'Act of Becoming', bij GPS op de Bangkokdreef. Als eerste werk werd het vierluik 'This is Water' van Mitchel Breed getoond, welke onderdeel was van zijn nieuwe reeks 'Ghost Works'. Naast de werken zijn wandbordjes geplaatst die de context geven aan zowel het werk als de de tentoonstelling. Foto: Joyce Vlaming.

6 Een reeks werken op basis van het motief van de engel, ontplaatst uit het traditionele motief van de annunciatie.
7 De tekeningenreeks *From Europe to Elsewhere*, uit 2018, was in het tweede deel bij Galerie SANAA te zien.
8 Een van die fragmenten is de tekst *This is Water* van David Foster Wallace, die gecombineerd werd met een silhouet naar aanleiding van een Boegbeeld uit Oceanië.

Wezenlijk onderdeel van deze formele en inhoudelijke relatie waren ook de gipsplaten, wandbordjes en expositieverlichting. Deze drie elementen zorgden gelijktijdig voor een gevoel van inbedding als ontplaatsing. Enerzijds zorgde het museaal uitlichten en het plaatsen van wandbordjes met tekst[9], in de context van een flat in Overvecht, voor een gevoel van ontplaatsting. Anderzijds zorgde deze collage aan elementen juist voor een contextuele en conceptuele inbedding.

Een helder voorbeeld hiervan is hoe de schilderijen *GREY* en *GRAY* van Peter van der Horst zowel een visuele als inhoudelijke relatie met de gipsplaten waarop ze hingen aanging. Deze elementen gingen tevens een relatie met de reeks *Ghost Works* en het schilderij *An Act of Becoming*[10] van Mitchel aan. Samen met de wandbordjes en expositieverlichting ontstond er een ritmische verbinding tussen de verschillende elementen in de ruimte.

Zo ging het werk *Chinese Pavilion* van Emma van der Put een sterke relatie aan met de tekentafel waarboven het was gepresenteerd. Hierop lag het boek *Beschavingen*, wat als uitgangspunt voor Mitchel zijn tekeningenreeks *From Europe to Elsewhere* was. Welke weer een relatie met het tweeluik *Other*, uit de reeks *Ghost Works*, aanging.

Samen ontstond hiermee één grote collage aan in elkaar vallende elementen.

(7) Het werk 'Chinese Pavilion' van Emma van der Put, waarop de Belgische Koning Leopold te zien is. In combinatie met een 'Drawing Table' van Mitchel Breed, waarop o.a. het boek 'Beschavingen' ligt, het boek waarop zijn tekeningenreeks 'From Europe to Elsewhere' is gebaseerd. Foto: Joyce Vlaming.

9 Die in de museale wereld ook wel 'Tombstones' worden genoemd.

10 Dit is een centraal beeldelement in beide delen van de tentoonstelling, waarin een *Annunciatie*, zich in een grijs kader bevind. Dit grijze kader kan in de context van deze tentoonstelling worden gelezen als een metafoor voor het grijze beton van de flat, waartoe de Engel zich probeert te verhouden.

(8) Het werk 'Ultramarine' van Joyce Vlaming, met een wandbordje wat vertelt over de relatie tussen het pigment Lapus Lazuli, de maagd Maria en het motief van de Annunciatie in het werk van Mitchel. Foto: Joyce Vlaming.

(9) De werken 'GREY' en 'GRAY' van Peter van der Horst, die een inhoudelijk hoofdthema binnen de tentoonstelling vertegenwoordigen. Ook in het tweede van de tentoonstelling nemen ze een centrale rol in. Foto: Joyce Vlaming.

2.2. Tweede Deel Tentoonstelling: An Act of Becoming

Het tweede deel van de tentoonstelling van *An Act Becoming* werd van 5 Juni t/m 11 Juli bij Galerie SANAA gepresenteerd. De tentoonstelling begon met een openingsweekend en sloot af met een finissage met pendelbus. Een anker voor dit deel van de tentoonstelling was het fotobehang welke Joyce en Mitchel in samenwerking voor deze tentoonstelling maakte. Deze verbond op erg krachtige wijze beide delen van de tentoonstelling.

Dit fotobehang zorgde voor één groot collageachtig geheel, waarin ‘grijs’ zowel formeel als inhoudelijk een centrale rol speelde. De werken GREY en GRAY van Peter van der Horst werden samen met de tekeningenreeks *From Europe to Elsewhere* van Mitchel over het fotobehang gepresenteerd, waarmee er een vervreemdend spel tussen een fotografische werkelijkheid en fysieke realiteit ontstond. Ditzelfde spel kwam ook terug in het fotografische werk *An Act of Becoming*, waarin het gelijknamige schilderij inclusief gipsplaten kader werd gereproduceerd. Samen met het werk *Ultramarine* van Joyce Vlaming vormde dit een tijdelijk tweeluik. Gelijktijdig ontstonden er sterke relaties met het videowerk *Mall of Europe* van Emma van der Put, waarin veel beeldelementen uit de tentoonstelling zich herhaalden.

In deze context werd de expositietekst van Babah Tarawally als handout aan bezoekers meegegeven, het *Online Museum voor Kleingoderij* van het Mythologische Instituut op een computer gepresenteerd en kon de Stormhoekavond als live radiouitzending worden beluisterd.

(10) Tweede deel van de tentoonstelling bij Galerie SANAA. Met fotobehang door Mitchel Breed en Joyce Vlaming, ‘GREY’ ‘GRAY’ van Peter van der Horst. ‘An Act of Becoming’ van Mitchel Breed en ‘Ultramarine’ door Joyce Vlaming. Samen vormden deze werken een collageachtig geheel. Foto: Joyce Vlaming.

(11) Tweede deel van de tentoonstelling bij Galerie SANAA. Met het videowerk 'Mall of Europe' van Emma van der Put, de tekeningenreeks 'From Europe to Elsewhere' en de reeks 'Ghost Works' van Mitchel Breed. Foto Joyce Vlaming.

(12) Tweede deel van de tentoonstelling bij Galerie SANAA. Met de tekeningenreeks 'From Europe to Elsewhere' en daarachter het fotobehang dat Mitchel Breed en Joyce Vlaming voor deze tentoonstelling ontwikkelden. Hierin speelt het grijs van de achtergrond een formeel als inhoudelijk spel met de motieven uit de tekeningen. Foto: Joyce Vlaming.

(13) Ook tussen de werken 'Mall of Europe' en 'From Europe to Elsewhere' ontstonden sterke inhoudelijke relaties. In beide werken werden de etnografische beelden op vervreemdende wijze ontplaatst. In het videowerk 'Mall of Europe' komen deze beelden als decoratieve elementen in woonbeurzen terug. Foto: Joyce Vlaming.

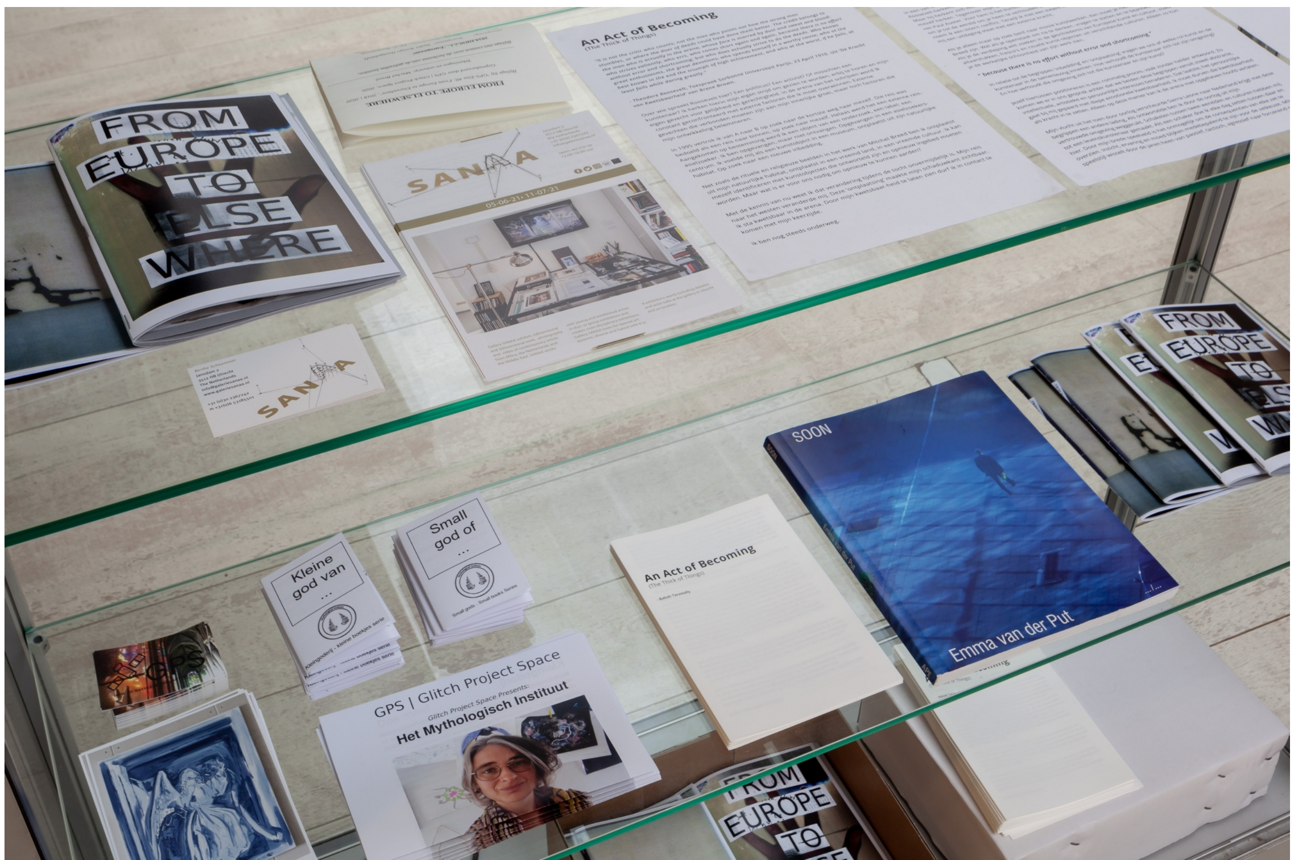
(14) Het werk 'An Act Becoming' verscheen tijdens deze expositie in meerdere gedaantes, als schilderij, in het fotobehang en als fotografische reproductie. Rechts vormde het een tijdelijk tweeluik met het werk 'Ultramarine' van Joyce Vlaming. Beide werken kunnen als verwijzing naar de annunciatie worden gelezen. Foto: Joyce Vlaming

3. Randprogrammering

Aansluitend op het beeldend werk in de expositie, vormde de randprogrammering een intrinsiek onderdeel van het expositieproject als geheeld. Dit bestond uit een expositietekst door Babah Tarawally, een educatief programma door het Mythologisch Instituut, een Stormhoekavond als radioshow i.s.m. Stichting Das Spectrum en een Finissage met Pendelbus die als afsluitend even GPS in Overvecht en Galerie SANAA in de binnenstad met elkaar verbond.

Net zoals de tentoonstelling, kan ook deze randprogrammering, als een grote collage worden gelezen. Elementen als de beeldende werken, het fotobehang, wandbordjes, expositietekst en de Stormhoekavond als radioshow voegen een verscheidenheid aan lagen en perspectieven aan het expositieproject toe. Zo wordt in de tekst van Babah Tarawally zijn eigen perspectief op de thema's 'inbedding' en 'ontplaatsing' tegenover die van Mitchel gezet, waaraan vervolgens met de radioshow de perspectieven van Leroy Lucas en Naomi Steijgers worden toegevoegd.

Parallel hieraan werden rituele en religieuze vraagstukken op speelse wijze in het participatieve kunstproject *Kleingoderij* van Jolijn de Wolf onderzocht. Met haar Mythologisch Instituut vormt zij een inspiratiebron voor toekomstige GPS-Projecten.

(15) Tweede deel van de tentoonstelling bij Galerie SANAA. Vitrinekast met expositietekst, promotiemateriaal en kunstenaarsboeken. Waaronder een GPS-Nieuwsbrief in relatie tot het 'Kleingoderij' project van het Mythologisch Instituut en de GPS-Zine 'From Europe to Elsewhere' met tekeningreeks. Foto: Joyce Vlaming.

3.1. Expositietekst Babah Tarawally

Schrijver en columnist Babah Tarawally schreef op uitnodiging van kunstenaar-organisator Mitchel Breed een expositietekst bij het project. Deze tekst gaat over de thema's 'inbedding' en 'ontplaatsing', vanuit zowel het perspectief van Babah, als dat van Mitchel. Hierin beschrijft Babah zijn eigen perspectief op ontplaatsing[11] en zoektocht naar inbedding als een externe strijd, waartegenover de zoektocht van Mitchel als een 'jezelf positioneren' wordt geschetst.

Vervolgens vraagt hij zich in relatie tot begrippen als 'inbedding' en 'ontplaatsing' af welke rol kunst en de kunstenaar in de samenleving. En hoe jezelf hiertussen positioneren vaak een rommelig proces, zonder helder antwoord is. Het ontstaan van deze tekst was passend genoeg ook een rommelig proces, waaraan een lange dialoog, vol met misverstanden aan vooraf ging. Door uitgebreid de tijd te nemen om elkaars posities te begrijpen is er tot dit mooie, genuanceerde resultaat gekomen.

De expositietekst werd bij het tweede deel van de tentoonstelling gepresenteerd, als losse en digitale tekst, als een door Benine du Toit vormgegeven handout, die bezoekers mee konden nemen.[12]

(16) Finissage met Pendelbus, bij Galerie SANAA. Een bezoeker met in zijn hand de tekst van Babah Tarawally, met op de achtergrond de reeks 'Ghost Works' van Mitchel Breed. Foto: Neeltje Kleijn

11 In de jaren '90 kwam hij als vluchteling vanuit Sierra Leone naar Nederland, waar hij uiteindelijk filosofie studeerde en schrijver werd. Momenteel schrijft hij o.a. columns voor de krant Trouw.

12 De expositietekst kan je via deze link downloaden en lezen.

3.2. Kleingoderij, door Het Mythologisch Instituut

Op uitnodiging van GPS en Stichting Das Spectrum koppelde kunstenares Jolijn de Wolf[13] haar participatieve kunst-project *Kleingoderij* aan Mitchel zijn onderzoek naar 'Lokale Inbedding'. Onder de vlag van Het Mythologisch Instituut nodigden Jolijn en Mitchel zijn buren en wijkgenoten uit om deel te nemen aan Jolijn haar workshop *Kleingoderij*. De uitnodiging hierbij was om naar aanleiding van een boekje met eigenschappen als 'uiterlijk', 'rituelen' en 'geschriften' een persoonlijke god te bedenken, om deze vervolgens als een korte video te verbeelden.

Het oorspronkelijke plan was om een reeks workshops bij Theater Stefanus en bij Galerie SANAA te organiseren. Door de Coronamaatregelen was dit helaas niet mogelijk. De alternatieve werving van deelnemers werd doormiddel van nieuwsbrieven, bij buren in de brievenbus, gedaan. Dit had helaas weinig respons tot gevolg, waardoor de groep deelnemers vrij klein bleef. Wel werden er in de zomer een reeks *Kleingoderij* workshops bij ENIK Recovery College in Overvecht gegeven.

Als onderdeel van de tentoonstelling werden een aantal bijdrages in het *Online Museum voor Kleingoderij* op een kleine computerinstallatie bij Galerie SANAA gepresenteerd.

(17) Tweede deel van de tentoonstelling bij Galerie SANAA. Met het 'Online Museum voor Kleingoderij' van het Mythologisch Instituut. Hier konden bezoekers de verschillende Kleine goden bekijken. Foto: Joyce Vlaming.

13 Jolijn de Wolf is een kunstenares uit Utrecht, die tijdens haar master in Helsinki 'Het Mythologisch Instituut' oprichtte, als platform voor participatieve kunstprojecten. Daar organiseerde ze in 2017 haar *Thought Blueprint Project*, waarbij vluchtelingen werden uitgenodigd om hun persoonlijke mythe te verbeelden.

(18) Jolijn de Wolf met Berthe Schoonman, tijdens de 'Finissage met Pendelbus'. Foto: Neeltje Kleijn.

(19) Jolijn de Wolf met een van de deelnemers van haar 'Kleingoderij' project. In het tweede deel van de tentoonstelling bij Galerie SANAA, tijdens de 'Finissage met Pendelbus'. Foto: Neeltje Kleijn.

3.3. Stormhoek: Radioshow en Luistersessie

Op donderdagavond 24 Juni vond de sprekersavond Stormhoek plaats, met een introductie door Mitchel Breed, met Leroy Lucas en Naomi Steijgers als gastsprekers, met Jolanda Schouten en Niek van der Meer als moderatoren. Het oorspronkelijke plan was, om in de traditie van kunstinitiatief Das Spectrum, een fysieke sprekersavond met 6 sprekers te organiseren[14]. Maar gezien de beperkingen in relatie tot de Coronamaatregelen werd dit vertaald naar een radioshow bij Stranded-FM, met een live-luistersessie in Galerie SANAA, waar ook een naborrel plaatsvond.

(20) Promotiebeeld voor de Stormhoekavond. In dit beeld zie je zowel het deel van de tentoonstelling in de Galerie, als entree van het tweede deel van de tentoonstelling bij GPS in Overvecht. Samen met de tekstuele laag ontstaat er een collageachtig geheel. Foto: Joyce Vlaming. Vormgeving: Mitchel Breed.

14 Stormhoek ontstond als sprekersavond bij het Utrechtse kunstinitiatief Das Spectrum (2011-2018), waar Mitchel onderdeel van was. Met het nieuwe bestuur van Stichting Das Spectrum wil Mitchel deze avond opnieuw leven inblazen, waarbij deze avond als een soort pilotversie functioneerde.

In samenwerking met het bestuur van Stichting Das Spectrum, werd op het laatste moment een radioshow georganiseerd. Gezien de beperkte capaciteit van de Galerie werd een samenwerking met de lokale, experimentele radiozender Stranded-FM aangegaan, waardoor het publiek de avond ook vanuit hun eigen huis konden beluisteren. De avond werd opgenomen in de kleine trapstudio van Stranded-FM en doormiddel van een audio-installatie live in de Galerie uitgezonden.

In de context van de tentoonstelling konden bezoekers luisteren naar de introductie van Mitchel, over de geschiedenis van het format Stormhoek en de relatie tot de tentoonstelling, en de daarbij horende thematiek. Vervolgens vertelde Naomi Steijgers[15] over haar project *Stemmen uit Beton*, een requiem waarbij iedere verdieping van een flat in de Bijlmer een toonhoogte zong. En Leroy Lucas[16] vertelde over zijn ambitie voor het oprichten van *The Museum of Afro-European Culture and Science* vertelde. Hiertussen waren introducties van de moderatoren en muzikale intermezzo's verwoven. Het laatste onderdeel van de radioshow was een nagesprek, waarin verder op de thema's van 'inbedding' en 'ontplaatsing' werd ingegaan.

Na afloop van de radiouitzending vertrokken de sprekers en moderatoren naar Galerie SANAA, waar volgens het oorspronkelijke format van *Stormhoek*, samen met het aanwezige publiek wijn van het merk 'Stormhoek' werd gedronken. Uit deze nagesprekken tijdens deze borrel bleek uit de reactie van het publiek dat er allerlei toevallige relaties tussen beelden in de tentoonstelling en elementen uit de radioshow waren ontstaan. Met name tussen het videowerk *Mall of Europe* en de besproken thema's van Naomi en Leroy ontstonden bijzondere relaties. Dit waren o.a. synchronisiteiten tussen *Stemmen uit Beton*, de modelwijk in Brussel, en de etnografische beelden in een woonbeurs, met Leroy zijn *Museum of Afro-European Culture and Science.*

Je kan de radioshow via deze link terugluisteren:

https://archive.org/details/stormhoek-24-june-2021-stranded-fm

15 Naomi Steijgers is theatermaakster en werkte samen met Timo Tembuyser aan *Stemmen uit Beton.* Deze nam zowel de vorm van een podcast als theatervoorstelling bij Theater Frascati aan.

16 Leroy Lucas is activist, social worker, politicus, rapper, designer en producer. Hij is initiatiefnemer van Keti Koti Utrecht, was organisator en moderator bij het Black Lives Matter protest op het jaarbeurs in 2020 en was ambassadeur van het Bevrijdingsfestival in 2021.

3.4. Finissage met Pendelbus

Als afsluitend event van de tentoonstelling reed op Zondag 11 Juli een pendelbus tussen beide locaties van de tentoonstelling. Met een kleine elektrische wagen, een voormalige buurttaxi uit Overvecht, werden gedurende deze dag beide locaties op speelse wijze met elkaar verbonden. Dit bood bezoekers[17] de gelegenheid om de tentoonstelling in haar volledigheid te ervaren. Van veel bezoekers kwam dan ook de enthousiaste respons over de ervaring van de pendelbus en de vervreemding die ontstond in de opeenvolgende ervaring van het fotobehang bij Galerie SANAA en de installatie met gipsplaten op de Bangkokdreef.

Er was tijdens dit event een mooie mix van buurtgenoten uit de wijk en collega's uit de Utrechtse kunstscene. En door de ruime opzet van de dag was er veel ruimte voor persoonlijke en inhoudelijke gesprekken over het expositieproject, zowel tussen bezoekers en organisatoren, als bezoekers onderling. Een aantal van de bezoekers wisten zelfs zonder introductie de visuele en inhoudelijke relaties tussen de verschillende werken, context en achterliggende thema's te lezen.

Deze dag met haar positieve respons zorgde voor een mooie afsluiting van een geslaagd project, waarin een verzameling aan elementen op een bijzondere manier samen zijn gekomen.

(21) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Met Evalien Koenen als chauffeur en Emma van der Put, met haar ouders als passagiers die van Galerie SANAA naar de Bangkokdreef vertrekken. Foto: Neeltje Kleijn.

17 Naar aanleiding van een artikel in het Dreefnieuws, de UitAgenda en de deelname aan Kunstroute Overvecht bezochten een aantal bezoekers uit de wijk een, of beide delen van de tentoonstelling tijdens deze finissage. Tegelijkertijd maakten ook publiek van Galerie SANAA gebruik van de gelegenheid om beide delen te bezoeken.

(22) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Bezoekers op de Bangkokdreef in Overvecht. Foto: Neeltje Kleijn.

(23) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Met Evalien Koenen als chauffeur en Susana van Kunstroute Overvecht en Dreefnieuws. Foto: Neeltje Kleijn.

4. Toelichting Betrokken Partijen

Bij dit expositieproject worden verschillende organisatoren en samenwerkingspartners genoemd. In dit hoofdstuk zullen deze verschillende actoren verder worden toegelicht.

4.1. Mitchel Breed, GPS | Glitch Project Space en Galerie SANAA.

In het kader van dit expositieproject is Mitchel Breed initiatior, curator, organisator en exposerend kunstenaar. Na enkele atelierbezoeken in 2018 en 2019, nodigde Berthe Schoonman van Galerie SANAA hem op basis van zijn tekeningenreeks *From Europe to Elsewhere* uit om in de toekomst een expositie in de galerie te maken[18]. Naar aanleiding van deze gesprekken ontstond het idee van *An Act Becoming:* Een GPS-Project als onderzoek naar de thema's 'inbedding' en 'ontplaatsing', in de lijn van zijn eerdere projecten onder de vlag van 'GPS | Glitch Project Space'. Welke hij voor dit expositieproject als fysieke locatie wou presenteren.[19]

Vanuit deze uitnodiging ontstond het idee van een expositie op twee locaties, waarvan het eerste deel in Mitchel zijn flat in Overvecht zou worden gepresenteerd, en het tweede deel bij Galerie SANAA in de binnenstad van Utrecht, met randprogrammering.

(24) Openingsweekend met Mitchel Breed, Joyce Vlaming en Emma van der Put. Foto: Berthe Schoonman.

18 Vanwege de thematische verwantschap tussen de etnografische beelden en de focus van de Galerie op kunstenaars uit Afrika en het Midden-Oosten. Evenals de focus van de Galerie op lokale Utrechtse kunstenaars.

19 GPS kan gezien worden als Mitchel zijn persoonlijke kunstinitiatief, waarvanuit hij experimentele samenwerkingsprojecten rondom specifieke thema's, vanuit specifieke contexten organiseert.

4.2. Gastbijdrages en Randprogrammering

Begin 2020 werden naar aanleiding van dit idee Peter van der Horst, Emma van der Put, Joyce Vlaming en Jolijn de Wolf uitgenodigd als gastkunstenaars. Met al deze kunstenaars voelt hij een artistieke verwantschap en is hij al meerdere jaren in dialoog[20]. Hij nodigde hen uit vanwege deze langlopende dialogen, de verwantschappen tussen hun werken en de relaties met de thematiek van inbedding en ontplaatsing. Hiervoor vroeg hij Peter, Emma en Joyce voor beeldende werken als gastbijdrages en Jolijn om vorm te geven aan het ‘educatieve programma’. Samen met het werk van Mitchel gaf dit een basis aan een soort ‘collectieve collage’.

Naast deze bijdrages speelden zij ook een belangrijke, adviserende rol in de ontwikkeling van het concept, de fondsenwerving en de uiteindelijke uitvoering. Met name de dialoog en samenwerking met Joyce was bijzonder vruchtbaar, zonder haar inzet was er qua inhoud en uitvoering nooit zo’n scherp en gelaagd geheel tot stand gekomen. Haar verschillende fotografische bijdrages, zoals het fotowerk *An Act of Becoming*, het fotobehang en de fotografische documentatie vormden een onmisbare basis voor het expositieproject. Hiernaast bracht zij Mitchel in contact met Babah Tarawally en speelde ze een adviserende rol in het tot stand komen van de tekst.

Naast deze belangrijke langlopende dialogen ontstonden er ook nieuwe dialogen, zoals die rondom de expositietekst met Babah Tarawally. En rondom de Stormhoekavond met Leroy Lucas, Naomi Steijgers en Stranded-FM, waarin ook het nieuwe bestuur van Stichting Das Spectrum een belangrijke rol speelde.

4.3. Stichting Das Spectrum

In relatie tot de fondsenwerving benaderde Mitchel begin 2020 het voormalige bestuur van Stichting Das Spectrum[21]. Met hun ondersteuning werd de Stichting als platform voor de fondsenwerving ingezet. Zij het met de afspraak dat hij op zoek zou gaan naar een nieuw bestuur om zijn ideeën omtrent de Stichting verder mee uit te werken. Halverwege 2020 vond hij dit bestuur, bestaande uit Niek van der Meer, Arda van Tiggelen en Jolanda Schouten[22]. Alszijnde initiator begon Mitchel samen met dit nieuwe bestuur aan het doorontwikkelen van de Stichting.

Het idee hierbij is om de Stichting als platform voor kunstinitiatieven in, en rond, Utrecht te ontwikkelen. Dit expositieproject en de daarbijhorende Stormhoekavond kan vanuit dat kader als een pilotproject worden gezien. Ondanks dat Mitchel zelf niet in het bestuur zit, speelt hij wel een centrale rol in deze doorontwikkeling. Momenteel werken zij aan de fondsenwerving voor een Stormhoekavond met kunstinitiatieven.

20 Met Emma is hij sinds hun werkperiode aan de Ateliers in dialoog, met Peter sinds 2014, met Joyce sinds 2016 en met Jolijn sinds 2018. Emma nam al in 2014 deel aan het GPS-Project *Ship of Fools*, en in samenwerking met Peter maakte hij *An Architecture of Encounters.*

21 Bestaande uit Maarten Dekker, Pim Tieland en Jonas Wijtenburg. De Stichting onstsond in 2013 vanuit het kunstinitiatief en atelierpand Das Spectrum. Na de ontruiming van het pand is de Stichting blijven bestaan.

22 Hij kende Niek via Casco Art Institute, Arda vanuit zijn tijd bij Das Spectrum en Jolanda Schouten als docent van de HKU. Met Niek werkte hij al bij eerdere GPS-Projecten samen, Arda werkte eerder samen met andere kunstenaars van Das Spectrum en Mitchel organiseerde samen met Jolanda rondleidingen aan studenten in het atelierpand van kunstiniatief Das Spectrum.

(25) Openingsweekend met de werken van Mitchel Breed, Joyce Vlaming en Emma van der Put. Het eerste werk 'An Act of Becoming werd in samenwerking met Joyce gemaakt. Foto: Berthe Schoonman.

(26) Openingsweekend met Peter van der Horst bij zijn werken 'GREY' en 'GRAY', met op de achtergrond het fotobehang van Mitchel Breed & Joyce Vlaming, waarvan ze het auteurschap delen. Foto: Berthe Schoonman.

5. Planning, Publieksbereik en Financiële Verantwoording

Zoals in de introductie beschreven werd in de eerste helft van 2020 begonnen met de fondsenwerving voor dit expositieproject. Precies in de periode dat de pandemie uitbrak en we in de eerste lockdown terecht kwamen. Gezien deze bijzondere omstandigheden is het dan ook niet verwonderlijk dat de planning meerdere malen moest worden gewijzigd, en de voorgenomen bezoekersaantallen niet helemaal zijn gehaald. Wonderlijk genoeg had deze vertraging van het project juist ook een positieve impact op het uiteindelijke resultaat.

Parralel aan de lockdown speelde ook de mentale gezondheid van Mitchel als organisator een rol in de beslissing om het expositieproject over een langere periode uit te smeren.[23] Uiteindelijk werd vanuit deze omstandigheden besloten om in Oktober 2020 met het eerste deel op de Bangkokdreef te beginnen, en daar in Juni 2021 het tweede deel bij Galerie SANAA aan toe te voegen. Parallel hieraan werd aan de randprogrammering vorm gegeven. Zowel het deel bij SANAA als de randprogrammering hadden zeker deze tijd nodig om tot dit gelaagde geheel te komen.

(27) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Bezoekerster bij Galerie SANAA. Foto: Neeltje Kleijn.

23 De mentale gezondheid van Mitchel speelt een terugkerende rol in zijn GPS-Projecten. Bij zijn eerste GPS-Project *Ship of Fools* over waanzin dreef hij zichzelf tot voorbij de uitputting. Bij het tweede project *An Architecture of Encounters* experimenteerde hij met alternatieve strategieën om met prestatiedruk om te gaan. En met *An Act of Becoming* paste hij de lessen uit beide projecten toe om op een gezonde manier een groot expositieproject te organiseren. Bij het volgende GPS-Project zal ook zeker deze ervaring een rol gaan spelen.

De negatieve impact van de maatregelen op het project lag met name bij de moeilijkheid in het ontvangen van buren uit de flat, als op het uit kunnen voeren van het *Kleingoderij* project van Jolijn de Wolf. I.p.v. een samenwerking met Theater Stefanus, waar grotere groepen konden worden ontvangen, heeft zij tijdens de lockdown individuele online workshops gegeven. Daarbij vielen ook de bezoekersaantallen bij Galerie SANAA iets tegen, waarschijnlijk was de reden hiervoor het gelijktijdig openen van veel exposities en evenementen in de kunstwereld.

Op financieel gebied was er in het najaar van 2020 juist een positieve wijziging, met de toekenning van de *Projectsubsidie in tijden van Corona*, van het Mondriaan Fonds. Hierdoor ontstond er meer financiele ruimte voor o.a. het honorarium voor Mitchel en een tegemoetkoming in de huur van Galerie SANAA, die door de Coronamaatregelen in een lastige situatie terecht was gekomen.

Hiernaast zijn er enkele wijzigingen geweest tussen begrotingsposten en zijn er wat extra kosten gemaakt met het huren van een beeldscherm voor het werk *Mall of Europe* van Emma van der Put. Dit bleek een noodzakelijke investering in het op de juiste manier tonen van het werk en ook zeker voor de kwaliteit van de gehele tentoonstelling. Hetzelfde gold voor de uitgave betreffende het fotobehang, die gedekt is uit andere posten.

Al met al waren de wijzigingen in het project, gezien de omstandigheden, overwegend positief.

(28) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Met Evalien Koenen als chauffeur. Foto: Neeltje Kleijn.

5.1. Planning en Uitvoering

Planning GPS		**Planning SANAA**	
September 2020	Opbouw tentoonstelling		
11/18 Okt 2020	*Atelierroute Utrecht* **Opening 1e deel tentoonstelling.**		
Okt 2020 t/m Mei 2021	*Te bezoeken op afspraak.*	*Okt 2020 t/m Mei 2021*	*Voorbereiding Tentoonstelling*
	1e deel Kleingoderij project van het Mythologisch Instituut	1 t/m 4 Juni 2021	Opbouw Tentoonstelling
		5/6 Juni	**Openingsweekend Galerie SANAA**
5 Juni t/m 4 Juli	*Tentoonstelling tijdens openingstijden te bezoeken.*	*5 Juni t/m 4 Juli*	*Tentoonstelling tijdens openingstijden te bezoeken.*
		Donderdag 24 Juni	**Stormhoekavond**
Zondag 4 Juli	**Finissage, met pendelbus.**	**Zondag 4 Juli**	**Finissage, met pendelbus.**
		5 Juli	*Afbouw tentoonstelling*
4 Juli t/m 17 Okt 2021 30 September.	*Te bezoeken op afspraak.*		
Zomer 2021	*Kleingoderij workshops bij Enik Recovery College in Overvecht.*		
17 Okt 2021	***~~Zinerelease~~***[24] ***Afronding Project***		

24 Zowel qua tijd als financiën was er helaas gebrek aan ruimte voor het produceren van een nieuwe zine. In plaats hiervan is er voor gekozen om meer tijd voor het projectverslag en de projectevaluatie te nemen, welke doormiddel van de GPS-Website en een GPS-Nieuwsbrief verspreid zullen worden.

5.2. Bezoekersaantallen

Gezien de omstandigheden omtrent Corona wijkt het aantal bezoekers helaas enigszins af van de oorspronkelijke inschatting. Gedurende het project is geprobeerd om binnen de dan aanwezige mogelijkheden een zo groot mogelijk publiek te bereiken. Hierbij bleken vooral events als het openingsweekend, de Stormhoekavond en de Finissage met Pendelbus erg goed te werken. Op deze momenten ontstonden er dan ook bijzonder mooie dialogen met het publiek.

Betreft	**Inschatting**	**Werkelijk**
1. An Act of Becoming, bij GPS in Overvecht.[25]	10 bezoekers p/w	58 in totaal
1.1. Atelierroute Utrecht *1.2. Oktober 2020 t/m Juli 2021*[26] *1.3. Finissage met Pendelbus*[27]	- - -	*8 bezoekers* *34 bezoekers* *16 bezoekers*
2. An Act of Becoming, bij Galerie SANAA[28]	40-50 bezoekers p/w	256 bezoekers
2.1. Openingsweekend *2.2. Tentoonstellingsperiode* *2.3. Stormhoekavond*[29] *2.4. Finissage met Pendelbus*	*90 bezoekers* *220 bezoekers* *60 bezoekers* *35 bezoekers*	*66 bezoekers* *150 bezoekers* *20 bezoekers* *26 bezoekers*
3. Kleingoderij workshops [30]	30 deelnemers	10 deelnemers
Totaal	**450-500 Bezoekers**	**330 Bezoekers**

25 Bij het eerste deel van de tentoonstelling was de oorspronkelijke inschatting 10 bezoekers per week, over een periode van vijf weken. Uitgesmeerd over een langere periode is dit aantal dus wel gehaald, waarbij de nadruk meer is komen te liggen op het uitnodigen van culturele organisaties in Overvecht. Zo is Linn den Hollander van Theater Stefanus op bezoek geweest, waarna de tentoonstelling onderdeel werd van Kunstroute Overvecht. Evenals Gonny Hobbels en Neeltje Kleijn van Dreefnieuws, waarna er een portret van Mitchel in het Dreefnieuws verscheen.

26 Gezien een deel van de tentoonstelling zich in de semi-openbare gang voor Mitchel zijn woning bevond, lijkt het erop dat meerdere buren zelfstandig in de gang zijn komen kijken. Deze aantallen zijn niet meegenomen.

27 Bij de Finissage kwamen bezoekers af op het portret in het Dreefnieuws, het artikel in de Uitagenda en op de promotie vanuit Galerie SANAA. Tijdens dit event was er een mooie mix aan verschillende bezoekers.

28 Bij Galerie SANAA viel het aantal bezoekers waarschijnlijk tegen, gezien het gelijktijdig openen van meerdere evenementen en tentoonstellingen in de kunstwereld. Zo opende gelijktijdig de Art-Rotterdam en het Amsterdam Art Weekend. Waardoor ook veel kunstenaars uit Utrecht zelf druk bezig waren met exposeren. Van de bezoekers die wel zijn geweest, waren de reacties over het algemeen erg enthousiast!

29 Gezien de Stormhoekavond ook alszijnde radioshow te luisteren was, weten we niet hoeveel mensen de avond vanuit huis hebben meegekregen. De aantallen betreffen alleen de bezoekers van de luistersessie in de galerie.

30 Gezien de maatregelen is het helaas niet gelukt om meer deelnemers te werven.

(29) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Bezoekers bij Galerie SANAA. Foto: Neeltje Kleijn.

(30) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Bezoekers bij Galerie SANAA. Foto: Neeltje Kleijn.

5.3. Promotie

De promotie van dit expositieproject bestond uit meerdere fases, waarbij er vanaf het begin GPS-Nieuwsbrieven zijn verstuurd, zowel digitaal verstuurd als fysiek bij buren door de bus gedaan. Daarbij is er aangehaakt bij de promotie van Atelierroute Utrecht en Kunstroute Overvecht en zijn er artikelen in het Dreefnieuws, de UitAgenda en Lucy in de Lucht[31] verschenen. Zowel Mitchel, Galerie SANAA als de deelnemende kunstenaars hebben veel op sociale media gepost en er zijn door Galerie SANAA flyers gedrukt[32].

Met name de opbouw, het openingsweekend, de Stormhoekavond en de Finissage met Pendelbus leverde veel materiaal op om sociale media te delen. Joyce Vlaming verzorgde de prachtige documentatie van de tentoonstellingen, Neeltje Kleijn die van de finissage en Berthe Schoonman van Galerie SANAA van de opbouw. En ook de expositietekst van Babah Tarawally en de audio-opname van de Stormhoekavond door Stranded-FM leverde mooi materiaal op om online te kunnen delen. Daarbij werkte ook het fotobehang in de etalage van de Galerie op een prikkelende, en uitnodigende manier.

Ondanks al dit mooie materiaal lijkt het bereik niet bijzonder groot te zijn geweest. Hierbij is tot het inzicht gekomen dat bij een volgend GPS-Project de promotie wellicht zou kunnen worden uitbesteed aan iemand in de culturele sector die daar zijn/haar expertise van heeft gemaakt.

(31) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Susana van Kunstroute Overvecht en Dreefnieuws. Foto: Neeltje Kleijn.

---

31 Geschreven door Marjolein Sponselee: https://www.lucyindelucht.nl/te-zien/mitchel-breed-an-act-of-becoming

32 Vormgegeven door Benine du Toit, met foto's van Joyce Vlaming.

(32) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Tafel met promotiemateriaal bij Galerie SANAA, met het portret dat van Mitchel in de Dreefnieuws verscheen. Enkele bezoekers van de finissage melden zich naar aanleiding van dit artikel voor een rit met de pendelbus aan. Foto: Neeltje Kleijn.

5.4. Financiële Verantwoording

Dit is een verkorte versie van de financiële verantwoording, voor dit projectverslag. Een uitgebreide versie kan in een apart document worden gevonden, of indien wenselijk worden opgegevraagd.

Begroting en Gemaakte Kosten

1. Totale Kosten

Betreft	**Kosten Begroting**	**Werkelijke Kosten**
1. Infrastructuur GPS[33]	1500	2142
2. Productie Nieuw Werk	4465	4474
3. 1e Expositieproject ‘An Act of Becoming’	9250	9250
Totaal	**15215**	**15866**

De eerste twee posten ‘Infrastructuur GPS’ en de ‘Productie van Nieuw Werk’ zijn gefinancierd via de zakelijke rekening van GPS | Glitch Project Space en de derde post ‘1e expositieproject’ via de zakelijke rekening van Stichting Das Spectrum[34].

(33) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Met Evalien Koenen als chauffeur. Foto: Neeltje Kleijn.

33 In deze post zijn de extra kosten voor de huur van een beeldscherm opgenomen. Deze extra kosten waren noodzakelijk voor het op de juiste wijze tonen van de film van Emma van der Put bij Galerie SANAA.
34 Met als uitzondering het honorarium van Mitchel Breed, en de Eigen Bijdrage van Galerie SANAA.

Dekkingsplan

Overzicht Bijdrages

Fonds/Partij	**Betreft**	**Inkomsten (Begroting)**	**Gehonoreerde Bijdrages**
Gemeente Utrecht	Impulssubsidie	2500	2500
K.F.-Hein Fonds	Projectsubsidie	2500	2500
Elise Mathilde Fonds	Projectsubsidie	2500	2500
Stichting de Zaaier	Financiele Bijdrage	1500	1500
Fonds Kwadraat / Mondriaan Fonds[35]	Lening / Projectinvestering *(in tijden van Corona)*	1679	1679
Galerie SANAA	Eigen Bijdrage	1250	1250
GPS | Glitch Project Space	Eigen Bijdrage	-	651
Mondriaan Fonds	Projectinvestering *(in tijden van Corona)*	3286	3286
	Totale Bijdrages	**15215**	**15866**

De toekenningen van Fonds Kwadraat, de Gemeente Utrecht en het Mondriaan Fonds zijn op individuele titel aan Mitchel Breed toegekend en de toekenningen van het K.F.-Hein Fonds, het Elise Mathilde Fonds en Stichting de Zaaier zijn aan Stichting Das Spectrum alszijnde rechtspersoons toegekend.

35 Dit bedrag is voorgefinancierd met een lening bij Fonds Kwadraat, welke vervolgens is afgelost met de Projectinvestering van het Mondriaan Fonds.

6. Projectevaluatie

Als afsluiting van dit verslag volgt bij deze een korte evaluatie alszijnde conclusie.

6.1. Inbedding en Ontplaatsing

Zoals in de introductie al wordt geschreven is een antwoord op de onderzoeksvraag verre van eenduidig. De vraag: *'Kan je, als kunstenaar, je artistieke praktijk lokaal in kan bedden? En kan dat met beeldend werk dat gaat over ontplaatsing?'* hangt er natuurlijk van af hoe je begrippen als 'inbedding' en 'ontplaatsing' definieert en in welk kader je deze plaatst.

Met dit project is duidelijk geworden dat het contextueel en conceptueel inbedden van de artistieke praktijk van Mitchel Breed zeker mogelijk is. Hiermee bedoelen we dat vorm en inhoud op een erg bijzondere manier samenvielen. Het uitgangspunt van ontplaatste religieuze en rituele beelden ten opzichte van de 'grijze' context waarin ze worden getoond, viel erg mooi samen met de ontplaatsing van een tentoonstelling in een flat in Overvecht en de echo daarvan in de galerie in de binnenstad. Zowel de expositiearchitectuur in de flat, als het fotobehang in de Galerie maakt deze thematiek bijna in concrete zin voelbaar.

(34) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Bezoekers bij Galerie SANAA. Foto: Neeltje Kleijn.

Het bijzondere aan de langzame, uitgestrekte organisatie van *An Act of Becoming*, was dat de tentoonstelling zich op een bepaalde manier zelf leek te maken. Bij het installeren van zowel het eerste deel in de flat, als het tweede deel in de Galerie, vielen er allerlei visuele en inhoudelijke elementen als vanzelf in elkaar. Het meest uitgesproken voorbeeld daarvan is het fotobehang in de Galerie, waarbij er vanuit de basis van een idee allerlei elementen, zoals schaduwrandjes, lichtinval en verbanden tussen beeldelementen onbedacht in elkaar vielen.

Ook het inbedden van de samenwerkingen was erg geslaagd, met kunstenaars als Peter van der Horst, Emma van der Put en Joyce Vlaming was al eerder samengewerkt, waardoor er al een stevige fundering onder hun dialogen en bijdrages aanwezig was. Hierdoor was er ook meer ruimte voor een uitgebreide dialoog, zoals die met Babah Tarawally.

Als met inbedding echter het bereiken van directe buren wordt bedoeld, is de conclusie dat, voor een kunstenaar als Mitchel, de kloof met deze doelgroep te groot bleek te zijn. Ondanks dat hij zijn werk heel erg dichtbij heeft gebracht, bleek de drempel om te komen kijken voor veel buren te hoog en was er ondanks meerdere uitnodigingen weinig interesse. Hieruit bleek hoe moeilijk het is om hedendaagse kunst voor een niet ingewijd publiek toegankelijk te maken.

(35) Finissage met Pendelbus, Zondag 11 Juli. Bezoekers bij Galerie SANAA. Foto: Neeltje Kleijn.

6.2. Basis voor Toekomstige Projecten

Een inzicht uit dit project, dat kan worden meegenomen naar toekomstige projecten, is dat Mitchel zijn eerste prioriteit bij de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van het expositieproject ligt. Om dit te bereiken is het noodzakelijk dat er genoeg ruimte en tijd is om een project langzaam te laten groeien. Om een breder publiek te kunnen bereiken zouden promotie en communicatie kunnen worden uitbesteed. Daarbij zou er ook kunnen worden gekeken of er kan worden samengewerkt met een al bestaande instelling, met daarbij horende community.

Bij dit project waren bezoekers in traditionele zin toeschouwers, aan wie een 'af' resultaat wordt gepresenteerd. Bij projecten als *Kleingoderij* van Jolijn de Wolf, *Stemmen uit Beton* van Naomi Steijgers of het eerdere GPS-Project *An Act of Becoming (Home for Lazy Action)*, wordt er echter met, een deel van, het publiek samengewerkt. Die worden daarmee mede-auteur, waardoor er een gemeenschappelijke basis onder het werk wordt gelegd en de hiërarchie tussen maker en publiek voor een deel komt te vervallen.

Een idee voor een volgend GPS-Project is dan ook om, als vervolg op *Ship of Fools,* te beginnen met een reeks seminars en workshops, vanuit de thematiek 'waanzin', met als subthema's 'prestatiedruk' en 'ontplaatsing'. Hierbij kan worden samengewerkt met verschillende instellingen zoals ENIK Recovery College, de HKU[36] of Altrecht, waarbij de thematiek steeds net vanuit een ander perspectief wordt onderzocht. Ervaringdeskundigheid zou hier, op de lange termijn wellicht een basis voor kunnen vormen.[37] In plaats van het exposeren, zal bij een dergelijk project participatie een grotere rol kunnen gaan spelen.

Hiermee zou het onderzoek naar 'inbedding' verder kunnen worden verdiept, zij het vanuit een geheel andere context en perspectief. Een onderzoek dat zich ongetwijfeld opnieuw in een grijs gebied tussen 'inbedding' en 'ontplaatsing' zal positioneren.

(Dit projectverslag werd geschreven door Mitchel Breed, met advies en ondersteuning van Niek van der Meer en Arda van Tiggelen, van Stichting Das Spectrum.)

36 Een idee is om binnen kunstacademies, doormiddel van seminars, meer bewustzijn over mentale gevoeligheden te creëren. Juist binnen de kunsten bestaan er veel hardnekkige cliches en stereotypes op het gebied van 'waanzin'.

37 De afgelopen drie GPS-Projecten hebben voor Mitchel in het teken van zelfreflectie gestaan, zowel in relatie tot zijn kunstenaarschap, zijn mentale gevoeligheid als de culturele context waarin hij zich bevind. Een volgende cyclus aan GPS-Projecten zou zich erop kunnen richten om deze reflecties, ervaringen en inzichten met anderen te delen. Vanuit de filosofie van peer support en ervaringsdeskundigheid, zoals die bij ENIK wordt gepraktiseerd.